

ΣΟΥΝ ΤΣΟΥ

Η

ΤΕΧΝΗ

του

ΠΟΛΕΜΟΥ

Πρόλογος: Δημήτρης Μπουραντάς

ΜΙΝΩΑΣ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ¹

Όσοι είναι ανίκανοι να αντιληφθούν τους κινδύνους που συνεπάγεται η χρήση όπλων είναι εξίσου ανίκανοι να κατανοήσουν τον τρόπο με τον οποίο οφείλουν να τα χρησιμοποιούν.

Ο Σουν Τσου είπε:

- ◆ Η τέχνη του πολέμου αποτελεί ζήτημα ζωτικής σημασίας για την πολιτεία. Είναι στην ουσία υπόθεση ζωής και θανάτου, δρόμος που οδηγεί στην ευημερία ή την καταστροφή. Ως εκ τούτου είναι αναγκαίο να μελετάται σε βάθος.
- ◆ Γι' αυτό οι εκτιμήσεις σας θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη πέντε βασικούς παράγοντες και να κάνουν

1. Το κινεζικό ιδεόγραμμα του τίτλου σημαίνει «υπολογισμοί» ή «σχέδια». Ο Griffith ωστόσο επιλέγει για την αγγλική μετάφραση τον όρο «εκτίμηση της κατάστασης».

σύγκριση των επτά στοιχείων που κατονομάζονται παρακάτω.

- ◆ Οι πέντε παράγοντες είναι: (1) Ηθική επιρροή. (2) Καιρός. (3) Έδαφος. (4) Διοίκηση. (5) Διευθέτηση.
- ◆ Με τον όρο «ηθική επιρροή» εννοώ αυτό που κάνει τους ανθρώπους να είναι σε αρμονία με τους ηγέτες τους, έτσι ώστε να τους ακολουθούν στη ζωή και τον θάνατο, χωρίς να δειλιάζουν μπροστά σε οποιονδήποτε κίνδυνο.
- ◆ Με τον όρο «καιρός» εννοώ την επίδραση των φυσικών φαινομένων –του κρύου και της ζέστης, του χειμώνα και του καλοκαιριού, της νύχτας και της ημέρας– στη διεξαγωγή στρατιωτικών επιχειρήσεων.
- ◆ Με τον όρο «έδαφος» εννοώ τις αποστάσεις, το εάν το έδαφος διασχίζεται εύκολα ή δύσκολα, εάν είναι ανοιχτό ή έχει στενά περάσματα και το πόσες πιθανότητες προσφέρει για ζωή ή για θάνατο.
- ◆ Με τον όρο «διοίκηση» εννοώ τις αρετές του στρατηγού, που είναι η σοφία, η ειλικρίνεια, η ανθρωπιά, το θάρρος και η αυστηρότητα.
- ◆ Με τον όρο «διευθέτηση» εννοώ την οργάνωση, τον έλεγχο, την τοποθέτηση των κατάλληλων αξιωματικών στις κατάλληλες βαθμίδες της στρατιωτικής

ιεραρχίας, την εξασφάλιση οδών ανεφοδιασμού και την προμήθεια του στρατού με είδη πρώτης ανάγκης.

- ◆ Δεν υπάρχει στρατηγός που να μην έχει ακούσει γι' αυτούς τους πέντε παράγοντες· όσοι τους σέβονται νικούν. Όσοι τους αγνοούν ηττώνται.
- ◆ Γι' αυτό, όταν καταστρώνετε σχέδια, φροντίζετε να συγκρίνετε τα παρακάτω στοιχεία και να τα αξιολογείτε με τη μέγιστη δυνατή προσοχή.
- ◆ Εάν μου πείτε ποιος ηγεμόνας διαθέτει ηθική επιρροή, ποιος είναι ο πιο ικανός, ποιου ο στρατός έχει το συγκριτικό πλεονέκτημα στη φύση και στο έδαφος, ποιου οι εντολές και οι οδηγίες εκτελούνται καλύτερα, ποιος στρατός είναι ισχυρότερος...
- ◆ Ποιος διαθέτει καλύτερα εκπαιδευμένους αξιωματικούς και άντρες...
- ◆ Και ποιος χρησιμοποιεί την ανταμοιβή και την τιμωρία με τον πιο φωτισμένο τρόπο...
- ◆ Θα μπορέσω να προβλέψω ποια πλευρά θα νικήσει και ποια θα ηττηθεί.
- ◆ Εάν την ηγεσία αναλάβει ένας στρατηγός που υιοθετεί τη στρατηγική μου, είναι βέβαιο ότι θα νικήσει. Κρατήστε τον! Εάν την αναλάβει ένας που αρνείται να την ακολουθήσει, είναι βέβαιο ότι θα ηττηθεί. Αποπέμψτε τον!

- ◆ Έχοντας υιοθετήσει τη στρατηγική μου, ο στρατηγός οφείλει να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις που θα συμβάλουν στην αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων που αυτή προσφέρει. Λέγοντας «προϋποθέσεις», εννοώ ότι θα πρέπει να ενεργήσει σύμφωνα με το τι είναι επωφελές κι έτσι να ελέγξει την ισορροπία της όλης επιχείρησης.
- ◆ Κάθε πόλεμος βασίζεται στην παραπλάνηση.
- ◆ Ως εκ τούτου, όταν είστε ικανοί, δείξτε ανικανότητα· όταν είστε δραστήριοι, δείξτε αδράνεια.
- ◆ Όταν είστε κοντά, κάντε να φαίνεται ότι είστε μακριά· όταν είστε μακριά, κάντε να φαίνεται ότι είστε κοντά.
- ◆ Προσφέρετε στον εχθρό ένα δέλεαρ, για να τον προσελκύσετε. Προσποιηθείτε αταξία και χτυπήστε τον.
- ◆ Όταν ο εχθρός ανασυντάσσεται, ετοιμαστείτε για επίθεση· όταν είναι ισχυρός, φροντίστε να τον αποφύγετε.
- ◆ Εκνευρίστε τον στρατηγό του και προκαλέστε του σύγχυση.
- ◆ Προσποιηθείτε κατωτερότητα και ενθαρρύνετε την αλαζονεία του.
- ◆ Κρατήστε τον υπό πίεση και εξουθενώστε τον.

- ◆ Όταν ο εχθρός είναι ενωμένος, διαιρέστε τον.
- ◆ Επιτεθείτε εκεί όπου είναι ανέτοιμος. Κάντε έφοδο όταν δεν το περιμένει.
- ◆ Αυτά είναι τα κλειδιά της επιτυχίας για εκείνον που χαράζει τη στρατηγική. Δεν είναι δυνατόν να συζητηθούν εκ των προτέρων.
- ◆ Τώρα, εάν οι εκτιμήσεις που έχουν γίνει πριν από την έναρξη των εχθροπραξιών προβλέπουν νίκη, αυτό οφείλεται στο ότι οι υπολογισμοί δείχνουν πως η δύναμη κάποιου είναι ανώτερη από εκείνη του εχθρού του. Εάν προβλέπουν ήττα, αυτό οφείλεται στο ότι οι υπολογισμοί δείχνουν πως ο πρώτος είναι κατώτερος. Με πολλούς υπολογισμούς μπορεί κανείς να νικήσει με λίγους δεν μπορεί. Πόσο λιγότερες πιθανότητες να νικήσει έχει εκείνος που δεν κάνει καθόλου υπολογισμούς! Με βάση τα παραπάνω εξετάζω την κατάσταση και συνάγω σαφή συμπεράσματα ως προς την έκβαση του αγώνα.

ΤΟ ΚΟΣΤΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

Αποκορύφωμα της στρατηγικής ικανότητας είναι το να υποτάξεις τον εχθρό χωρίς να δώσεις μάχη.

Ο Σουν Τσου είπε:

- ◆ Γενικά οι πολεμικές επιχειρήσεις απαιτούν χίλια γρήγορα τέθριππα άρματα, χίλιες τέθριππες άμαξες καλυμμένες με δέρμα και εκατό χιλιάδες οπλισμένους άντρες.
- ◆ Όταν οι προμήθειες μεταφέρονται σε απόσταση χιλίων λι, τα ποσά που θα δαπανηθούν σε άρματα μάχης και λοιπό εξοπλισμό, στην ψυχαγωγία συμβούλων και επισκεπτών,² καθώς και για την αγορά

2. Σύμφωνα με τα έθιμα της εποχής, η ηγεσία του στρατεύματος δεχόταν συχνά επισκέψεις υποτελών αρχόντων από τις γύρω περιοχές.

διαφόρων υλικών, όπως κόλλα και βαφές, θα ανέλθουν σε χίλια χρυσά νομίσματα³ ημερησίως. Μετά την εξασφάλιση αυτού του ποσού εκατό χιλιάδες άντρες μπορούν να κληθούν στα όπλα.

- ◆ Η νίκη είναι ο βασικός στόχος κάθε πολέμου. Εάν αυτή καθυστερήσει πολύ, τα όπλα στομώνουν και το ηθικό πέφτει. Όταν τα στρατεύματα επιτίθενται σε πόλεις, η ισχύς τους εξασθενεί.
- ◆ Όταν ο στρατός επιδίδεται σε παρατεταμένες εκστρατείες, οι πόροι της πολιτείας δεν επαρκούν.
- ◆ Όταν τα όπλα σας είναι αδρανή και ο ζήλος μειωμένος, όταν η δύναμη έχει εξαντληθεί και το χρήμα έχει ξοδευτεί, οι γειτονικοί ηγεμόνες θα επωφεληθούν από την κατάστασή σας για να δράσουν. Και, ακόμα κι αν έχετε σοφούς συμβούλους, κανείς τους δεν θα μπορέσει να καταστρώσει ικανοποιητικά σχέδια για το μέλλον.
- ◆ Έτοι, ενώ έχουμε ακούσει για απερίσκεπτη βιασύνη στον πόλεμο, έξυπνη στρατιωτική επιχείρηση που να παρατάθηκε για μεγάλο χρονικό διάστημα δεν έχουμε ακόμη δει.

3. Ο Σουν Τσου χρησιμοποιεί ένα ιδεόγραμμα που σημαίνει «μεταλλικό νόμισμα». Είναι ωστόσο γνωστό ότι η κοπή χρυσών νομισμάτων στο Τσου είχε ξεκινήσει ήδη από το 400 π.Χ.

- ◆ Γιατί δεν υπήρξε ποτέ παρατεταμένος πόλεμος από τον οποίο να ωφελήθηκε μια χώρα.
- ◆ Ως εκ τούτου όσοι είναι ανίκανοι να αντιληφθούν τους κινδύνους που συνεπάγεται η χρήση όπλων είναι εξίσου ανίκανοι να κατανοήσουν τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να το κάνουν.
- ◆ Όσοι έχουν πείρα στην προετοιμασία ενός πολέμου δεν χρειάζεται να προβούν σε δεύτερη, συμπληρωματική επιστράτευση, ούτε σε περισσότερους από έναν εφοδιασμούς.
- ◆ Μεταφέρουν εφόδια από την πατρική γη και βασιζονται στον εχθρό για τις υπόλοιπες προμήθειες. Έτσι ο στρατός έχει άφθονη τροφή.
- ◆ Όταν μια χώρα περιέρχεται σε ένδεια λόγω στρατιωτικών επιχειρήσεων, αυτό οφείλεται στη μεταφορά προμηθειών από μακρινές αποστάσεις. Η συντήρηση ενός στρατού, όταν αυτός βρίσκεται μακριά, κάνει τον λαό φτωχότερο.
- ◆ Εκεί που βρίσκεται ο στρατός οι τιμές των αγαθών είναι υψηλές. Όταν οι τιμές ανεβαίνουν, ο πλούτος του λαού εξανεμίζεται. Όταν ο πλούτος εξανεμίζεται, οι χωρικοί υποχρεώνονται να καταβάλουν έκτακτες εισφορές.⁴

4. Εισφορές σε χρήμα (φόρος) ή σε άλλο είδος (ζώα, σιτηρά κτλ.).

- ◆ Έτοι, με μειωμένη δύναμη και εξαντλημένους πόρους, τα νοικοκυριά στις κεντρικές πεδιάδες θα περιέλθουν σε απόλυτη ένδεια και τα επτά δέκατα του πλούτου τους θα εξανεμιστούν.
- ◆ Όσο για τις δαπάνες διοικητικής μέριμνας –τις οφειλόμενες σε σπασμένα άρματα, εξαντλημένα άλογα, πανοπλίες και κράνη, τόξα και καταπέλτες, δόρατα και ασπίδες, ζώα και άμαξες για τη μεταφορά φορτίων–, θα πρέπει να υπολογίζονται στο εξήντα τοις εκατό των συνολικών.
- ◆ Ως εκ τούτου ο σοφός στρατηγός φροντίζει να τρέφεται ο στρατός του δαπάναις του εχθρού, δεδομένου ότι κάθε φορτίο προμηθειών που αποσπά από τον εχθρό ισοδυναμεί με είκοσι δικά του και εκατό φορτία με ζωοτροφές του εχθρού με δύο χιλιάδες δικά του.
- ◆ Ο λόγος που ένα στράτευμα επιδίδεται στη σφαγή των αντιπάλων είναι η οργή.
- ◆ Αρπάζουν λάφυρα από τον εχθρό επειδή επιθυμούν τον πλούτο.
- ◆ Γι' αυτό, όταν σε μια αρματομαχία αιχμαλωτιστούν περισσότερα από δέκα άρματα, ανταμείψτε εκείνους που κατάφεραν να κυριέψουν το πρώτο. Αντικαταστήστε τις σημαίες και τα εμβλήματα του εχθρού με δικά σας, ανακατέψτε τα κυριευμένα άρματα με τα δικά σας και καβαλήστε τα.

- ◆ Μεταχειριστείτε καλά και φροντίστε τους αιχμαλώτους.⁵
- ◆ Αυτό σημαίνει «να κερδίζεις μια μάχη και να γίνεσαι πιο δυνατός».
- ◆ Αυτό λοιπόν που είναι πρωταρχικής σημασίας στον πόλεμο είναι η νίκη, όχι οι παρατεταμένες επιχειρήσεις. Και γι' αυτό ο στρατηγός που καταλαβαίνει τον πόλεμο καθορίζει σε μεγάλο βαθμό την τύχη του λαού και παρεμβαίνει στο πεπρωμένο του έθνους.

5. Τσανγκ Γιου: «Όλοι οι αιχμάλωτοι θα πρέπει να αντιμετωπίζονται με μεγαλοψυχία και ειλικρίνεια, ώστε να μπορούν να χρησιμοποιηθούν αργότερα».

Η ΤΕΧΝΗ του ΠΟΛΕΜΟΥ

Η *Τέχνη του Πολέμου* είναι η πρώτη γνωστή πραγματεία για τον σχεδιασμό και τη διεξαγωγή στρατιωτικών επιχειρήσεων που γράφτηκε περίπου πριν από 2.500 χρόνια. Οι ιδέες και οι προτάσεις του Σουν Τσου για την επίτευξη της νίκης στο πεδίο της μάχης, οι οποίες δίνονται με αποφθεγματικό και περιεκτικό τρόπο, βρίσκουν εφαρμογή και στον σύγχρονο επιχειρηματικό και πολιτικό κόσμο, που χαρακτηρίζεται από σκληρό και έντονο ανταγωνισμό.

Το έργο του Κινέζου πολεμιστή και φιλοσόφου παραμένει επίκαιρο και βοηθά να κατανοήσουμε σε βάθος τις έννοιες του σύγχρονου μάνατζμεντ, της ηγεσίας και της στρατηγικής. Με τον ίδιο ακριβώς τρόπο που συμβούλευε Κινέζους στρατηγούς της αρχαιότητας, βοηθά και κατευθύνει σήμερα όσους επιδιώκουν:

- ♦ Να είναι αποτελεσματικοί και ικανοί ηγέτες.
- ♦ Να αναπτύξουν την καλύτερη στρατηγική για την επίτευξη του στόχου τους.
- ♦ Να κατανοήσουν τους ανταγωνιστές και αντιπάλους τους.
- ♦ Να επιβιώσουν στο δικό τους πεδίο μάχης.

φάροι ιδεών

*Διαχρονικά έργα σημαντικών συγγραφέων
που συμβάλλουν στην ενίσχυση της κριτικής σκέψης.*